

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-3-201-207

Микола ЄФІМОВ[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

НАУКОВІ ДИСПУТИ ЩОДО ДЕФІНІЦІЇ ТА ОЗНАК КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Досліджено дефініцію та ознаки кримінального правопорушення проти моральності. Вчинення кримінальних правопорушень проти моральності вимагає від уповноважених осіб (слідчого, дізнавача, прокурора) максимально швидко та якісно дослідити вказане діяння, адже це досить своєрідна група протиправних діянь, яка характеризується певною сукупністю специфічних ознак, притаманних виключно цьому виду правопорушень. На початковому етапі розслідування необхідно визначити всі елементи складу кримінального правопорушення проти моральності (об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону) з відповідними криміналістичними ознаками (слідова картина, обстановка вчинення). Кримінальне правопорушення проти моральності сформульовано як транснаціональне, протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), вчинене відповідним суб'єктом, яке спричиняє шкоду суспільним відносинам у сфері моральності, що охороняються законодавством. Його ознаки: транснаціональний характер вчиненого діяння; протиправність і винність діяння (дії чи бездіяльності); суспільна небезпечність або суспільна шкідливість; суб'єкт кримінального правопорушення; специфічна сфера діяльності, якій спричиняють шкоду (сфера моральності); охорона суспільних відносин у сфері моральності кримінальним законодавством. Дослідження природи підстав і принципів криміналізації досліджуваної категорії діянь показало, що масштабний характер негативних наслідків розглянутого концептуального пробілу для суспільства та широкого спектра соціально значущих правовідносин визначає необхідність розробити законодавчу, послідовну, науково обґрунтовану та характерну соціальним очікуванням суспільства стратегію кримінально-правового захисту суспільної моралі, яка відобразить основні напрями кримінальної політики щодо кримінальних правопорушень проти моральності.

Ключові слова: моральність, право, кримінальне правопорушення, розслідування, спілкування, слідча (розшукова) дія.

Постановка проблеми. Вчинення кримінальних правопорушень проти моральності вимагає від уповноважених осіб (слідчого, дізнавача, прокурора) максимально швидко та якісно дослідити вказане діяння, адже це досить своєрідна група протиправних діянь, яка характеризується певною сукупністю специфічних ознак, притаманних виключно цьому виду правопорушень. Тому на початковому етапі розслідування необхідно визначити всі елементи складу кримінального правопорушення проти моральності (об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону) з відповідними криміналістичними ознаками (слідова картина, обстановка вчинення). З огляду на зазначене вважаємо за необхідне надати формулювання поняття досліджуваної категорії діянь як об'єкта криміналістичних досліджень, визначити його ознаки та місце у структурі злочинності.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Протягом

© М. Єфімов, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3964-798X>

efffimovnick@gmail.com

останніх десятиліть у розробку моральності як наукової категорії, а також опрацювання прийомів та методів розслідування кримінальних правопорушень проти моральності значний внесок зробили такі вчені, як О. Александренко, М. Бажанов, Є. Буждиганчук, В. Демідова, А. Довгань, О. Дробницький, В. Галаган, Ю. Грошевий, І. Зінченко, Є. Іщенко, Д. Кирюха, О. Колесниченко, В. Корж, С. Кулик, М. Куратченко, А. Лазарева, В. Лазарєв, А. Ландіна, К. Латиш, В. Малярова, В. Мосяженко, К. Назаренко, Д. Паляничко, М. Салтевський, Р. Степанюк, В. Сташис, В. Тацій, В. Тертишник, П. Цимбал, К. Чаплинський, В. Шепітько, Ю. Юшкевич тощо. Водночас наше дослідження є першим комплексним підходом до формулювання дефініції та ознак кримінального правопорушення проти моральності в розрізі комплексної методики розслідування визначеної категорії діянь.

Метою статті є визначення дефініції та ознак кримінального правопорушення проти моральності.

Виклад основного матеріалу. Загалом, на думку окремих науковців (М. Бажанов, І. Зінченко, В. Сташис, В. Тацій), мораль – це один з основних способів нормативної регуляції дій людини. Мораль і право тісно переплітаються. Моральні норми суспільства, які домінують у державі, втілюються в законодавчих актах. І моральні, і правові норми є соціальними. Спільним для них є те, що обидва види слугують для регулювання й оцінки вчинків індивіда. До відмінностей можна віднести наступне: 1) право розробляється державою, а мораль – суспільством; 2) право закріплене в державних актах, а мораль – ні; 3) за порушення норми права передбачаються санкції держави, за порушення норми моралі – суспільний осуд і критика [5, с. 295]. Зі свого боку, І. Євтухич наголошує на тому, що маючи спільну мету – створення і підтримання «замиреного середовища» із забезпеченням соціальним порядком – право і мораль досягають цієї мети різними шляхами [3, с. 200].

О. Бандурка зазначив, що визначення кримінальних правопорушень проти моральності у сфері статевих стосунків як окремої кримінально-правової категорії передусім пов'язується з її змістом, тобто з тим, які саме злочини охоплюються цією категорією. Результати вивчення історії розвитку вітчизняного законодавства та сучасного кримінального законодавства зарубіжних країн демонструють, що у цьому питанні не існує єдності, адже одні й ті ж злочини у різні періоди розвитку національного законодавства та в різних державах можуть бути віднесені або до злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку чи управління, або до злочинів проти громадського порядку та моральності, або до злочинів проти моральності, або до злочинів проти сім'ї та неповнолітніх, або до статевих злочинів [1, с. 99].

В аспектах проблем юридичного визначення узагальнених концептів щодо об'єктів посягання заслуговує уваги цікава думка окремих авторів, які пропонують внести зміни до КК України та перенести з розділу III «Злочини проти волі, честі та гідності особи» такі норми, як «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини», «Захоплення заручників», «Експлуатація дітей», до розділу V «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина»; а «Підміна дитини», «Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини» – до розділу XII «Злочини проти громадського порядку та моральності». Відповідно, розділ III доцільно назвати «Посягання на об'єкти культурної спадщини» [14, с. 165–166].

З урахуванням можливої перспективи ухвалення в майбутньому «Кодексу про злочини» та «Кодексу про кримінальні проступки», вважаємо, що варто окремо в кримінальному праві на доктринальному рівні сформулювати розділ «Злочини проти моральності».

З огляду на конкретний предмет дослідження (злочини, пов'язані із дитячою порнографією) Д. Паляничко встановив, що дані про ввезення в Україну предметів дитячої порнографії з метою збуту, розповсюдження або їх виготовлення, зберігання, перевезення чи іншого переміщення з тією самою метою, або їх збут чи розповсюдження, а також примушування до участі у їх створенні неповнолітніх чи малолітніх, можуть свідчити про здійснення не одного виду злочину, а тягти за собою й інші злочини, зокрема такі, як: розбещення неповнолітніх, зґвалтування, насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом тощо. На підставі цього було виділено відповідний тип злочинів, а саме злочини проти основ суспільної моралі у сфері статевої недоторканності дітей [10, с. 7].

В. Малярова вказує на те, що злочини проти моральності у сфері статевих

стосунків – це однорідна за структурою сукупність кримінально-караних діянь сексуальної мотивації, характерними криміналістичними ознаками яких є однорідність і взаємозумовленість способів досягнення мети, механізму та слідів вчинення дій сексуального спрямування [9, с. 226].

На нашу думку, поняття кримінального правопорушення проти моральності треба сформулювати як транснаціональне, протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), вчинене відповідним суб'єктом, яке спричиняє шкоду суспільним відносинам у сфері моральності, що охороняються законодавством.

Щодо ознак кримінальних правопорушень, то їх вчені-криміналісти визначають і наповнюють по-різному. Наприклад, Р. Степанюк вказує на те, що обов'язковими відмінними ознаками злочинів, вчинених у бюджетній сфері України, є: вчинення у специфічній сфері діяльності – бюджетній; предмет посягання (бюджетні кошти, інше державне або комунальне майно); суб'єкт злочину (особа, яка уповноважена або причетна до діяльності, пов'язаної з формуванням, розподілом і використанням бюджетних коштів, розпорядженням іншим державним, комунальним майном); вчинення злочину з використанням механізмів господарської діяльності. При цьому додатковими (факультативними) ознаками є корисливий мотив або недбале ставлення винної особи до своїх професійних функцій, спричинення матеріальної шкоди насамперед державі, місцевим громадам, а також зв'язок із порушеннями регулятивного законодавства [13, с. 367].

За результатами проведеного дослідження ми визначили, що ознаками кримінальних правопорушень проти моральності є такі елементи:

- транснаціональний характер вчиненого діяння;
- протиправність і винність діяння (дії чи бездіяльності);
- суспільна небезпечність або суспільна шкідливість;
- суб'єкт кримінального правопорушення;
- специфічна сфера діяльності, якій спричиняють шкоду (сфера моральності);
- охорона суспільних відносин у сфері моральності кримінальним законодавством.

Зазначені діяння можуть мати транснаціональний характер. Здебільшого кримінальні правопорушення проти моральності характеризуються стійкою, системною та планомірною діяльністю злочинців через антисоціальну поведінку.

Щодо цього доречною вважаємо думку К. Чаплинського, який вказує на те, що соціально-політичні зміни, які відбулися впродовж останніх років у країнах СНД, у тому числі і в Україні, безпосередньо вплинули на міжнародний характер організованої злочинності. На сьогодні Україна як центральноєвропейська держава, що займає важливе геополітичне становище, перебуває в епіцентрі інтересів міжнародних організованих злочинних угруповань. Закордонні злочинні угруповання намагаються розширити сфери впливу внаслідок проникнення до нашої країни шляхом використання набутого кримінального досвіду, валютних коштів, ультрасучасного технічного забезпечення, апробування нових способів учинення та приховування злочинів і захисту своєї злочинної діяльності. Загалом транснаціональна злочинність на сьогодні вимиває величезні кошти з України, що посилює негативні тенденції у розвитку злочинності. Така ситуація вимагає ухвалення невідкладних, неординарних і кардинальних рішень щодо організації протидії діяльності та розвитку організованих злочинних угруповань у країні та за її межами [15, с. 12–13]. Повністю підтримуючи зазначену думку, вважаємо за потрібне наголосити на тому, що у зв'язку з розвитком інтернет-ресурсів значна кількість кримінальних правопорушень проти моральності може вчинятися у мережі. Тому важливе значення має взаємодія правоохоронних органів, а також міжнародна співпраця.

Щодо протиправності діяння варто вказати на те, що зміни законодавства вплинули на розуміння окремих кримінально-правових категорій. Одночасно нами було з'ясовано окремі особливості досліджуваної категорії правопорушень. Тож їх обов'язковою ознакою є протиправність. Як формальна ознака злочину, про що вказують окремі автори, протиправність означає обов'язкову передбачуваність його в кримінальному законі. Звідси випливає важливе положення про неможливість застосування кримінального закону за аналогією до такого діяння, що прямо у ньому не передбачене [4, с. 309].

Стосовно винності зазначимо, що переконливою вважаємо думку Л. Лобойка,

який, розвиваючи вчення про принцип диспозитивності, цілком резонно виділяє його важливу функцію – установлення специфічного кримінального процесуального режиму діяльності органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду під час початку та перебігу розслідування, судового провадження кримінальних проваджень для створення умов, необхідних для вільної реалізації зацікавленими суб'єктами своїх матеріальних і процесуальних прав [8, с. 91]. Треба підтримати тих науковців, які також визначають наріжним каменем кримінального судочинства презумпцію невинуватості, яка має ранг конституційного принципу, котрий є суттєвою гарантією, що захищає особу від сваволі, діє повною мірою та повним обсягом на всіх без винятку стадіях кримінального процесу, спрямована проти хибної практики обґрунтування обвинувачення недостатніми доказами. Схематично презумпція невинуватості полягає в тому, що особа може бути визнана винуватою (названа злочинцем) лише на підставі обвинувального вироку суду, що набрав законної сили. Важко собі уявити моральність ставлення держави до своїх громадян більш високого рівня, особливо в такій гостроконфліктній сфері, як боротьба із злочинністю [2, с. 126].

В. Ландіна вказує, що суспільна небезпечність у досліджуваній категорії діянь полягає в тому, що вони завдають істотної шкоди або ставлять під загрозу заподіяння шкоди моральним основам суспільства, які необхідні для його нормального розвитку та прогресу: деформують духовно-етичні цінності суспільства та сприяють розвитку низьких інстинктів і потягів, підривають усталені принципи моральності у сфері статевих стосунків, а також негативно впливають на моральний і психологічний розвиток неповнолітніх [7, с. 12].

Ми підтримуємо думку науковців, які визначають, що суспільна небезпечність діяння як ознака правопорушення оцінюється на двох рівнях: 1) законодавчому, коли законодавець криміналізує певне суспільно небезпечне діяння; 2) правозастосовному, коли орган дізнання, слідчий, прокурор, суддя оцінюють суспільну небезпечність учиненого конкретного злочину. Тому суспільна небезпечність і належить до оціночних понять. Критерієм оцінки суспільної небезпечності, її ступеня є об'єктивні та суб'єктивні ознаки злочину: об'єкт, на який посягає злочин, наслідки, спосіб учинення злочину, форма вини, мотив і мета тощо. Суспільна небезпечність злочинного діяння є фундаментальною категорією кримінального права, тому суспільна небезпека злочинного діяння повинна становити вихідний і кінцевий пункт якогось кримінально-правового дослідження. Тільки суспільна небезпечність як істотна ознака злочинного діяння дає змогу правильно осмислити інші кримінально-правові категорії, при цьому її саму досягнути можна лише через всю сукупність визначень інших кримінально-правових категорій [12, с. 29–31].

В. Ломако, розглядаючи таке кримінальне правопорушення проти моральності, як наруга над могилою, зауважує, що суспільна небезпечність цього злочину полягає в тому, що дії, які його утворюють, грубо порушують суспільні відносини (згідно з даним дослідженням порядок відносин між людьми в суспільстві), що забезпечують загальноприйняті моральні принципи, традиції та релігійні положення щодо поховання померлих і вияву поваги до пам'яті та праху покійних [6, с. 810].

Також доречною вбачаємо позицію науковців, які займалися вивченням проблем, пов'язаних із втягненням неповнолітніх у злочинну діяльність (вчинення злочинів, жебрацтво, пияцтво, азартні ігри), які вказують, що суспільна небезпечність цього злочину полягає в заподіянні шкоди духовно-моральному благополуччю особи, яка не досягла 16-річного віку, підготовці її до суспільно корисної діяльності. Як бачимо, суспільна небезпечність (у випадках учинення кримінальних проступків – суспільна шкідливість) кримінальних правопорушень проти моральності є беззаперечною.

Треба наголосити, що серед найбільш поширених діянь цієї категорії необхідно виділити такі: наруга над могилою, іншим місцем поховання або тілом померлого (у середньому більше 1000 фактів на рік); ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (у середньому більше 1000 фактів на рік); сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією (у середньому більше 300 фактів на рік); створення або утримання місць розпусти та звідництва (у середньому більше 250 фактів на рік); жорстоке поводження з тваринами (у середньому більше 200 фактів на рік).

Розглядаючи питання доцільності встановлення кримінальної відповідальності, О. Пашенко, крім зазначених вище принципів криміналізації, вказував на необхідність «моральної зумовленості» кримінально-правових норм. Як зазначає науковець, моральна

зумовленість кримінально-правових норм простежується принаймні у двох аспектах: 1) останні повинні мати моральне підґрунтя, тобто не суперечити основним постулатам етики, що схвалюються більшістю населення нашої держави; 2) належним чином охороняти від злочинних посягань сферу суспільної моральності. Стосовно другого аспекту моральної зумовленості кримінально-правових норм (охорони сфери суспільної моральності від злочинних посягань), то науковець зазначає, що в цілому чинне законодавство в цьому аспекті є адекватним, тобто охорона суспільної моральності в чинному КК України загалом здійснюється на належному рівні, проте наявні резерви для її вдосконалення [11, с. 137–138].

Як наголошує В. Малярова, ціна злочинності проти моральності принципово не може бути вимірною у грошовому еквіваленті, адже завдає непоправних збитків генофонду нації: діти та молодь – найбільш вразливі до деформаційних процесів ціннісної системи координат, вони зазнають як психологічної, так і фізичної шкоди. Криміналізація та дисфункціональність сфери моральності становить суттєву загрозу національній безпеці України [9, с. 223].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що кримінальне правопорушення проти моральності треба формулювати як транснаціональне, протиправне, винне діяння (дія чи бездіяльність), вчинене відповідним суб'єктом, яке спричиняє шкоду суспільним відносинам у сфері моральності, що охороняються законодавством. Його ознаки такі: транснаціональний характер вчиненого діяння; протиправність і винність діяння (дії чи бездіяльності); суспільна небезпечність або суспільна шкідливість; суб'єкт кримінального правопорушення; специфічна сфера діяльності, якій спричиняють шкоду (сфера моральності); охорона суспільних відносин у сфері моральності кримінальним законодавством. Дослідження природи підстав і принципів криміналізації досліджуваної категорії діянь показало, що масштабний характер негативних наслідків розглянутого концептуального пробілу для суспільства та широкого спектра соціально значущих правовідносин визначає необхідність розробити законодавчу, послідовну, науково обґрунтовану та характерну соціальним очікуванням суспільства стратегію кримінально-правового захисту суспільної моралі, яка відобразить основні напрями кримінальної політики щодо кримінальних правопорушень проти моральності.

Список використаних джерел

1. Бандурка І. О. Щодо питання злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків. *Наше право*. 2009. С. 95–99.
2. Гончаренко В. Г. Моральність як основоположна умова справедливого правосуддя. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 121–128.
3. Євтухич І. М. Мораль і право в системі соціальних уявлень сучасного суспільства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 230 с.
4. Крайник Г. С., Овчаренко А. Є. Поняття та ознаки злочину за кримінальним законодавством України. *Молодий вчений*. 2016. № 11 (38). С. 308–312.
5. Бажанов М. І., Тацій В. Я., Сташис В. В., Зінченко І. О. Кримінальне право України: Особлива частина : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ : Юрінком Інтер ; Харків : Право, 2009. 544 с.
6. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Гавриш С. Б. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 1196 с.
7. Ландіна А. В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2005. 227 с.
8. Лобойко Л. М. Принцип диспозитивності в кримінальному процесі України : монограф. Дніпропетровськ : Ліра, 2004. 216 с.
9. Малярова В. О. Визначення злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків через призму сучасного міжнародного законодавства. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки*. 2013. Т. 26 (65). № 2-1 (Ч. 2). С. 222–228.
10. Паляничко Д. Г. Методика розслідування злочинів, пов'язаних із дитячою порнографією : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2013. 20 с.
11. Пашенко О. О. Соціальна обумовленість кримінально-правових норм : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2019. 449 с.
12. Смирнов В. И. К вопросу об общественной опасности преступного деяния. Харьков : Константа, 2002. 135 с.
13. Степанюк Р. Л. Теоретичні засади методики розслідування злочинів, вчинених у

бюджетній сфері України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2012. 458 с.

14. Тертишник В. М., Ламанова І. С. Проблеми протидії посяганням на культурні цінності України. *Право і суспільство*. 2015. № 6/2. С. 161–166.

15. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених злочинними угрупованнями : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2009. 373 с.

Надійшла до редакції 31.08.2022

References

1. Bandurka, I. O. (2009) Shchodo pytannia zlochniv proty moralnosti u sferi statevykh stosunkiv [Regarding the issue of crimes against morality in the field of sexual relations]. *Nashe pravo*. pp. 95–99. [in Ukr.].

2. Honcharenko, V. H. (2013) Moralnist yak osnovopolozhna umova spravedyvoho pravosudiva [Morality as a fundamental condition of fair justice]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № , pp. 121–128 [in Ukr.].

3. Yevtukhych, I. M. (2015) Moral i pravo v systemi sotsialnykh uivlen suchasnoho suspilstva [Morality and law in the system of social ideas of modern society] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01 / Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Lviv, 230 p. [in Ukr.].

4. Krainyk, H. S., Ovcharenko, A. Ye. (2016) Poniattia ta oznaky zlochnu za kryminalnym zakonodavstvom Ukrainy [Concepts and signs of a crime according to the criminal legislation of Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. № 11 (38), pp. 308–312. [in Ukr.].

5. Bazhanov, M. I., Tatsii, V. Ya., Stashys, V. V., Zinchenko, I. O. (2009) Kryminalne pravo Ukrainy: Osoblyva chastyna [Criminal law of Ukraine: Special part] : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl. osvity / za red. prof. M. I. Bazhanova, V. V. Stashysa, V. Ya. Tatsiia. Kyiv : Yurinkom Inter ; Kharkiv : Pravo, 544 p. [in Ukr.].

6. Baulin, Yu. V., Borysov V. I., Havrysh S. B. (2003) Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar [Criminal Code of Ukraine: Scientific and practical commentary] / za zah. red. V. V. Stashysa, V. Ya. Tatsiia. Kyiv : Kontsern «Vydavnychiy Dim «In Yure», 1196 p. [in Ukr.].

7. Landina, A. V. (2005) Kryminalno-pravova okhorona moralnosti v Ukraini [Criminal legal protection of morality in Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 227 p. [in Ukr.].

8. Loboiko, L. M. (2004) Prynstyp dyspozytyvnosti v kryminalnomu protsesi Ukrainy [The principle of dispositiveness in the criminal process of Ukraine]. Dnipropetrovsk : Lira, 216 p. [in Ukr.].

9. Maliarova, V. O. Vyznachennia zlochniv proty moralnosti u sferi statevykh stosunkiv cherez pryzmu suchasnoho mizhnarodnoho zakonodavstva [Definition of crimes against morality in the sphere of sexual relations through the prism of modern international legislation]. *Uchenyye zapisky Tavricheskogo natsyonalnogo universyteta im. V. S. Vernadskogo. Seriya : Yuridicheskiye nauki*. 2013. Vol. 26 (65). № 2-1 (Part 2), pp. 222–228. [in Ukr.].

10. Palianychko, D. H. (2013) Metodyka rozsliduvannia zlochniv, poviazanykh iz dytiachoiu pomohrafiieiu [Methods of investigation of crimes related to child pornography] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odesa, 20 p. [in Ukr.].

11. Pashchenko, O. O. (2019) Sotsialna obumovlenist kryminalno-pravovykh norm [Social conditioning of criminal law norms] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.08 / Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 449 p. [in Ukr.].

12. Smirnov, V. I. (2002) K voprosu ob obshchestvennoy opasnosti prestupnogo deyaniya [To the question of the public danger of a criminal act]. Kharkiv : Konstanta, 135 p. [in Rus.].

13. Stepaniuk, R. L. (2012) Teoretychni zasady metodyky rozsliduvannia zlochniv, vchynenykh u biudzhetni sferi Ukrainy [Theoretical foundations of the methodology of investigation of crimes committed in the budgetary sphere of Ukraine] : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Kharkiv. nats. un-t vnutr.nikh sprav. Kharkiv, 458 p. [in Ukr.].

14. Tertshnyk V. M., Lamanova I. S. (2015) Problemy protydii posiahanniam na kulturni tsinnosti Ukrainy [Problems of counteracting encroachments on cultural values of Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. № 6/2, pp. 161–166. [in Ukr.].

15. Chaplynskyi K. O. (2009) Taktychne zabezpechennia rozsliduvannia zlochniv, vchynenykh zlochnymy ugrupovanniamy [Tactical support for the investigation of crimes committed by criminal groups] : monohrafiia. Dnipropetrovsk : Dniprop. derzh. un-t vn. sprav, 373 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Mykola Yefimov. Scientific disputes regarding the definition and signs of a criminal offense against morality. The definition and signs of a criminal offense against morality have been studied.

The commission of criminal offenses against morality requires authorized persons (investigator, investigator, prosecutor) to investigate the specified act as quickly and qualitatively as possible, because it is a rather peculiar group of illegal acts, which is characterized by a certain set of specific features inherent exclusively to this type of offense. At the initial stage of the investigation, it is necessary to

determine all the elements of the criminal offense against morality (object, objective side, subject, subjective side) with the corresponding forensic signs (trace picture, setting of the crime).

A criminal offense against morality is formulated as a transnational, illegal, culpable act (act or inaction) committed by the relevant entity, which causes damage to social relations in the sphere of morality protected by law. Its features are the following: the transnational nature of the committed act; illegality and culpability of an act (action or inaction); public danger or public harmfulness; the subject of a criminal offense; specific sphere of activity to which damage is caused (sphere of morality); protection of social relations in the sphere of morality by criminal law.

The study of the nature of the grounds and principles of criminalization of the studied category of acts showed that the large-scale nature of the negative consequences of the considered conceptual gap for society and a wide range of socially significant legal relations determines the need to develop a legislative, consistent, scientifically based and characteristic of society's social expectations strategy for the criminal-legal protection of public morality, which will reflect the main directions of criminal policy regarding criminal offenses against morality.

Keywords: *morality, law, criminal offense, investigation, communication, investigative (search) action.*

УДК 343.722

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-3-207-212

Юрій ПАРШИН[©]
доктор економічних наук,
професор

Віра МОРОЗ[©]
доктор юридичних наук,
професор

Максим БОГУСЛАВСЬКИЙ[©]
кандидат юридичних наук

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ОБ'ЄКТАМИ НЕРУХОМОГО МАЙНА: ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У статті наголошено на проблемі боротьби зі злочинами у сфері операцій з об'єктами нерухомого майна. Акцентовано на деяких особливостях, що передують розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень, що здійснюються в процесі проведення угод з об'єктами нерухомого майна. Показано технологічний ланцюжок скоєння цього виду злочину, від його початку – задуму, до його закінчення – відчуження майна. Звернено увагу на основні способи шахрайства під час вчинення купівлі-продажу нерухомості, їх особливості. Наведено групи потерпілих від кримінальних правопорушень у сфері операцій із нерухомим майном. Виявлено основні фактори, які зумовлюють вчинення шахрайських посягань у сфері обігу нерухомості.

Ключові слова: *незаконні угоди, кримінальні правопорушення, нерухоме майно, реєстрація.*

Постановка проблеми. Приватизація в Україні розпочалась з ухвалення в 1992

© Ю. Паршин, 2022
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8650-5303>
parshin22@ukr.net

© В. Мороз, 2022
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4433-3731>
0675631677@ukr.net

© М. Богуславський, 2022
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0851-157X>
nnipfnp@dduvs.in.ua